

70 v. kesäjuhla la 10.8.2024 klo 10.00 – 15.00

Jyväskylän kristillinen opisto,
Sulkulantie 28, 40520 Jyväskylä

Juhlan esiintyjät

Janne Hassinen työskentelee pastorina ja traumapsykoterapeuttina. Hänen yhteytensä Sortavalaan tulee molempien vanhempien kautta. Hänen isänsä Leino Hassinen oli väkevä saarnamies, jonka rohkea, aavistuksen omainen saarnansa runsas vuosikymmen sitten Taulumäen kirkossa jäi mieleemme, erityisesti nyt Ukrainan sodan sytyttyä.

Kamarineuvos **Erkki Fredrikson** on Keski-Suomen museon entinen intendentti ja tietokirjailija. Hänet tunnetaan keskisuomalaisen kulttuurihistorian, tapa- ja tyylihistorian, ruokakulttuurin ja taiteen syvällisenä tuntijana, mutta myös Sortavalan seudun historian monipuolisesta tuntemuksesta. Hänen juurensa ovat äidin puolelta (Genetz) Sortavalassa.

Reetta Kinnunen on nuori musiikin harrastaja ja karjalaisen lauluperinteen jatkaja. Hänen juurensa ovat Sortavalan mlk:n Riekkalan saarella.

Kaisu Pesu-Kankaala ja Jaana Pesu ovat taiteilija Daniel Pesun lapsenlapsia Oulusta ja he kertovat isoisästään, joka siirtyi Sortavalasta evakkona talvisodan aikaan Oulun seudulle. Hän tuli siellä tunnetuksi tuotteliaana ja monipuolisena taiteilijana sekä värikkäänä persoonana.

Eija Rantatalo on syntynyt Sortavalassa ja toiminut vuosia Sortavalan Pitäjätseuran hallituksessa sekä säestäjänä tilaisuuksissamme.

Kannen kuva: Maisema Laatokan rannalta Sortavalan edustalta Honkasalosta Valamon suuntaan, Pasi Kettunen v. 2018.

SUKUPOLVIEN SORTAVALA -KESÄJUHLAN OHJELMA LA 10.8.2024

9.00 Kunniakäynti Karjalaan jääneiden muistomerkillä, puhe Timo Roiha
Vanha hautausmaa, Puistokatu 20

Päiväohjelma: Jyväskylän kristillinen opisto, Sulkulantie 28, 40520 Jyväskylä

10.00 Päivän avaus ja hartaushetki, Janne Hassinen

Virsi 342, Niin ihanaa on ylistää

KARJALAISET KIRKKOKAHVIT

11.00 Karjalaisten laulu, yhteislaulu

Kesäjuhlan avaus, juontajina Katri Avonius ja Erkki Pitkänen

Tervetuloitovotus ja vilkaisu seuran historiaan,

Pitäjäseuran pj. Pasi Kettunen ja entiset pj:t Pirkko Veijo ja Taimo Tokkari

Sortavalan ja Jyväskylän opillisten sidosten vaikutuksia, kamarineuvos Erkki Fredrikson

Lauluesitys Reetta Kinnunen, säestys Eija Rantatalo

12.30 – 14.00 LOUNASTAUKO JA YHDESSÄOLOA

Opiston tiloissa nähtävänä myös

- Erkki Lambergin valokuvanäyttely ”Matka Karjalaan, kuvia Laatokalta”

- Daniel Pesun taidetta ja esineistöä

14.00 Laulu synnyinmaalle, yhteislaulu, säestys Eija Rantatalo

Daniel Pesu - karjalainen kuvataiteilija ja moniosaaja, Kaisu Pesu-Kankaala ja Jaana Pesu

Karjalan kunnailla, yhteislaulu, säestys Eija Rantatalo

15.00 Kesäjuhlan päätös

Sortavala-säätiö on ystävällisesti tukenut juhluvuoden kesäjuhlien järjestämistä.

TILAISUUS ON KAIKILLE AVOIN – TERVETULOA!

Sortavalan Pitäjätseura on toiminut 70 vuotta

Lyhyt historiikki:

Työryhmä päätti 31.7.1954 monien muiden karjalaisten pitäjien innoittamana perustaa Sortavalan Pitäjätseura ry:n. Sortavalan seurakunta oli lakkautettu jo v. 1949 Taulumäen kirkossa Jyväskylässä (**Kuva 1.**). Oli tarve kohdata heimosisaria ja –veljiä, kun jälleenrakentaminen hiukan helpotti ja uusi asuinsija oli löytynyt. Paavo Moilanen ja Bruno Salonen olivat aloitteentekijöitä (**Kuvat 2. ja 3.**). Sukujen ja perheiden kohtaloista oli kuultu ja kirjeitä lähetettiin eri puolille maata ja maailmaa. Tiedon halu oli valtava, esimerkkinä suuritöinen kirjasarja ”Siirtokarjalaisten tie”, joka meni kaupaksi korkeasta hinnasta huolimatta.

Pitäjätseuran puheenjohtajia vuosien varrelta

- **Paavo Moilanen 1954-1961, 1969-1980, 1984-1987**
- **Samppa Uimonen 1961-1963**
- **Bruno Salonen 1963-1969**
- **Martti I. Jaatinen 1980-1984, 1987-2004**
- **Taimo Tokkari 2004- 2015**
- **Juha Silvennoinen 2016-2019**
- **Pirkko Veijo 2019**
- **Pasi Kettunen 2020-**

Pitäjätseuran lipun vihki Jyväskylässä Cygnaeuksen kansakoulussa kansanedustaja Juhani Leppälä v 1963. Sen ajan poliittinen tilanne edellytti lippuun merkinnän ESPS (= Entisen Sortavalan PitäjäSeura). **Kuva 4.**

Ensimmäiset vuosikymmenet leimasi palava halu tallentaa muistitieto kirjahankkeiksi:

* Sortavalan Sankarivainajat (1953)

* Sortavalan mlk:n muistojen kirja (1954). Kirjaa on saatavana CD:nä ja muistitikkuna Sorvala-säätiön kautta

Kesäjuhlat merkitsivät tuttuja ja sukulaisten kohtaamista ja niitä järjestettiin aluksi harvemmin, mutta 1980-luvulla säännöllisemmin. Sortavalan seudun asukkaista valtaosa oli sijoitettu asutuslain perusteella Keski-Suomeen, mutta pian väki alkoi hajaantua avioliittojen ja työpaikkojen vuoksi ympäri Suomea. Ohjelma monipuolistui taide- ja valokuvausnäyttelyin, laulu-, soitto- ja muistelmakilpailuin, näytelmin jne.

Monien mielessä eli vielä toivo palata kotiin Karjalaan. Siksi kunnallisneuvos Juhani Leppälän matka (1965) ja Pitäjätseuran puheenjohtaja Paavo Moilasan matka (1967) herättivät runsaasti kiinnostusta ja kysymyksiä. Miltä siellä nyt näyttää ja miten siellä eletään? Usein viestit olivat murheellisia, mutta paljon vanhaa oli kuitenkin säilynyt Sortavalan seudulla. Matkakohteet olivat tarkoin määräytyt ja vasta 1990-luvulla päästiin vapaammin liikkumaan rajan takana.

Pitäjäseura järjesti teemajuhlia:

1966 Henrik Renqvistin kuolemasta 100 vuotta

1967 Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhla ja 1977 oli maamme 60-vuotisjuhla

1980- luvulla järjestettiin kaksipäiväisiä juhlia

1995 juhla järjestettiin Sortavalassa, pääjuhla Vakkosalmen puistossa

Sukujen esittely:

Melloisten Jaatiset 1997/ Hukat 1998/ Kuokkaniemen Auviset, Saimot ja Haloset/
Lambergit 2000/ Neuvoset 2001/ Pullit 2002/ Silvennoiset 2003

Monipolvista ja –puolista toimintaa:

Muistitietoa kerättiin, Martti Jaatisen rakentama Sortavalan pienoismalli sijoitettiin Joensuuun, kuvanveistäjä Toivo Jaatinen suunnitteli Sortavala-italin ja veisti Sortavalan satama-alueelle sijoitetun ”Norppa” muistomerkin Laatokan kulkijoille.

Janne Lambert teki merkittävän työn perinteen tallentamisessa kirjasarjallaan: Sortavalan Hakala (2005), Sortavalan Hakalan paikannimet (2008), Kalevala Pohjois-Latokan seudun murteella (2010) ja Sanakirja: Sanasta miestä ja sarvesta härkää (2013). Paavo Malinen sovitti Jannen tekstiin Sammon ryöstö- kuvaelman ”Sammosta sotimine”. Sitä esitettiin eri puolilla Jyväskylää. Seuramme piiristä samaa kulttuuriryötä ovat tehneet viime vuosina mm: Marjo-Riitta Simpanen, Pekka Tietäväinen, Pirkko Veijo, Matti Sihvonen, Reijo Pajamo, Sirkka-Liisa Oikari, Pirjo Vuorenmaa. Myös monet muut ovat olleet mukana esimerkiksi runoillaan Karjalan Liiton K-S-piirin kirjahankkeissa. Uusi teos on v. 2020 ilmestynyt Tapio Hämynen – Hannu Itkonen:” Sortavala- Muutosten ja muistojen kaupunki”

2000-luvulla kesäjuhlien taidenäyttelyt (Raimo Makkula, Kaarina Nykänen, Väinö Rusanen, Hanna-Sofia Lintu), käsityöt ja kansallispukuesitykset ovat toistuneet eri muodoissa useina vuosina. Laulu ja soitto ovat vakiintuneet kesätapahtumiin, esim. Los Tukanos, Päivi Kautto-Niemi ja Jussi Niemi, Korsu-partio, kantele- ja pelimanniryhmät, Yliopiston seniorikuoro, PiCCante, lauluryhmä Hirvi. Myös talven perinnepiirissä lauletaan Eija Rantatalon johdolla säännöllisesti.

Hengellisellä puolella ovat Taulumäen ja Ortodoksisen kirkon palvelut liittyneet toimintaamme. Taulumäellä on käytetty tulipalossa säilyneitä Sortavalan evl. kirkon ehtoollisastioita (**Kuva 5**). Vuonna 2011 valmistunut Kuokkalan kirkko on palvellut myös kesätapahtumaamme. Sortavalan ystävät, mainiot saarnaajat Leino Hassinen, Arvo Eirola, Antero Paananen, Jukka Kuparinen ja monet muut ovat usein auttaneet paikallista seurakuntaamme.

Toimintaa koronapandemian aikana ja sen jälkeen:

Pandemian vuoksi toimintaa jouduttiin rajoittamaan, mutta asioita kyettiin hoitamaan kohtuullisesti. Seuran tiedottamista on siirretty somen puolelle. Kotisivut löytyvät Karjalan Liiton sivujen kautta. Monia facebook-ryhmiä on syntynyt Sortavalan seudun ja sukujen ympärille. Esimerkkeinä ”Sortavala valokuvina ja tarinoina”, ”Siirtokarjalaiset”, ”Sortavala”, ”Riekkalansaari”, ”Sortavalan suvut”, ”Sortavalan Töhöset”, Jormakka Cousin`s” jne.

Vuonna 2020 perinnepiirissä kuulumme mm. kenraali Rauno Meriön esityksen, Timo Roihan sukuhistorian, karttoja ja vanhoja dokumentteja tutkittiin.

Vuonna 2021 kuulumme Erkki Pitkäsen selonteon ”Sortavala sodassa”-esityksen. Koronasta huolimatta muistelot, laulut ja yhdessäolo säilyttivät uskon toiminnan tulevaisuuteen. Perinnepiirissä kuultiin sukujen selviytymistarinoita vaikean evakkomatkan jälkeen.

Vuonna 2022 perinnepiirissä olivat esillä mm. Sortavalan seudun vilkas urheilutoiminta, kalastus Laatokalla –filmi ja Martta-liitosta Kati-Erika Timperin ohjeistus poikkeustilanteisiin varautumisessa.

Vuonna 2023 ja keväällä 2024 katsottiin uusi dokumenttifilmi Sortavalasta, käsiteltiin Sortavalan taidehistoriaa Marjo-Riitta Simpasen esityksen pohjalta sekä Karjalasta Jyväskylään siirtyneitä yrityksiä Arimo Ristolän alustamana. Suomen Sisälähetysseuran vaiheista Sortavalassa ja sotien jälkeen Pieksämäellä kertova dokumentti pohjusti Eija Rantatalon esitystä veljensä Alpo Hukan elämästä otsikolla ”Alpo Hukan pitkä tie Sortavalasta Ambomaalle ja Kiinaan”. Pitäjäseura järjesti tuoreen haastatteludokumentin ”Kulttuuria täynnä – Muistoja Sortavalasta” esityksen elokuvateatteri Villa Ranassa lähes täydelle katsomolle. Vanhan Valamon tuhatvuotisesta historiasta kertoivat puolestaan Helena ja Ahti Ojanen.

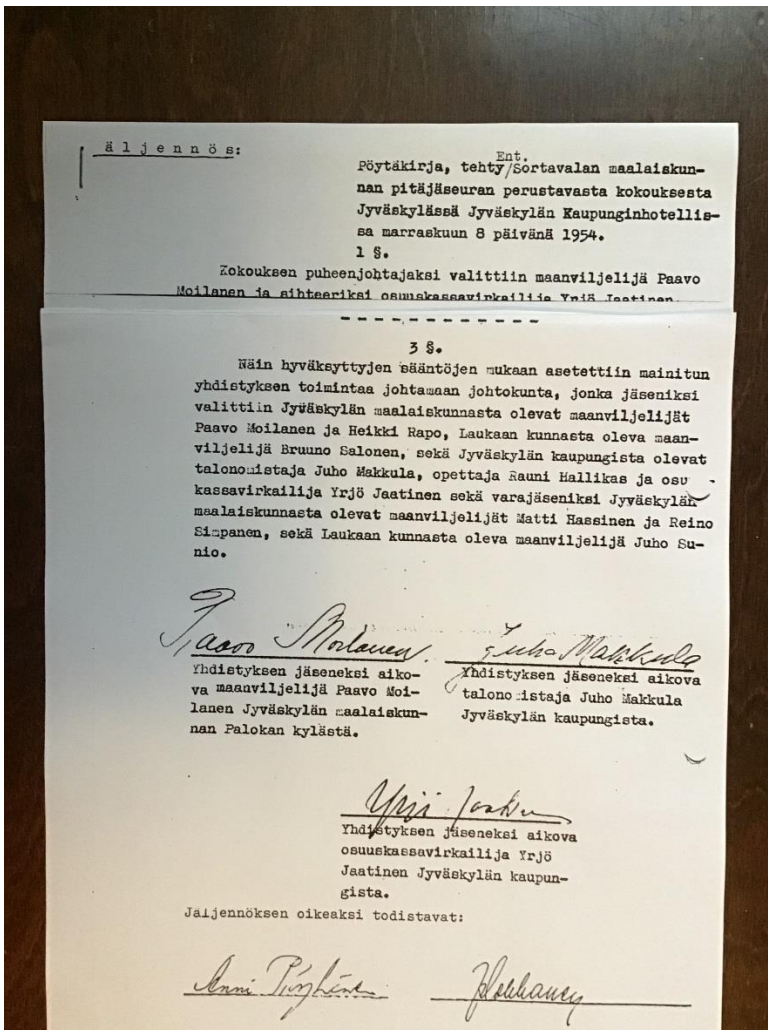
Kuva 1. Sortavalan maaseurakunnan lopettajaisjuhla Taulumäen kirkossa v. 1949

Kuva 2. Pitäjöseuran johtokunta alkuvuosilta

Kuva 3. Pöytäkirja Pitäjätseuran perustamiskokouksesta

Kuva 4. Pitäjätseuran lipun vihkiminen

Pitäjätseuran lipun vihki Jyväskylässä, Cygnaeuksen koulussa 1963, kunnallisneuvos Juhani Leppälä. Toinen airue on hänen tyttärensä Rauni Hallikas (o.s. Leppälä). Lippua kannattelee Taimo Tokkari.

Kuva 5. Sortavalan 2.2.1940 talvisodassa palaneesta ev.lut.kirkosta pelastetut ehtoollisastiat Taulumäen kirkossa

Kuva 6. Pitäjöseuran v.2014 kesäjuhlien satoa: Eduskunnan Karjala-kerhon syntysanat on lausuttu. Kuvassa vasemmalta alkaen Kari Leppänen, Susanna Huovinen, Martti Jaatinen, Pirkko Veijo ja Kauko Tuupainen.

Sortavalan Pitäjätseuran kesäjuhlien hauskuuttajina on ollut näytelmiä, HIP HOP- kaupunki Jyväskylän break dance-taitajia, tanssijoita, jutun kertojia. Ihmisten, osaajien erilaisuus luo rikkautta ja iloa ympärilleen. Myös karjalaiset etiketit (Arvo Eirolan kokoelma) tai pikakirjoituksen perinne Sortavalassa (Hanna Pirinen) tai tietokilpailu yleisölle ovat olleet ohjelmassamme.

Perinnepiirissä on käsitelty korvausasioita, asutustoimintaa, maarekistereitä, kauppakirjoja, karttoja asiantuntijoiden opastuksella. Kansanedustajiakin on saatu mukaan vastaamaan kysymyksiimme. Vuonna 2014 käytännössä perustettiin kesäjuhlassamme paneelissa ”Eduskunnan Karjala-kerho”, kun silloiset edustajat Susanna Huovinen ja Kauko Tuupainen lupasivat asian hoitaa. Niin tapahtui. Kiitos siitä heille! (**Kuva 6:** Kari Leppänen, Susanna Huovinen, Martti Jaatinen, Pirkko Veijo ja Kauko Tuupainen).

Toiminta tänään

Perinnepiirin ohella viime aikoina on luotu yhteyksiä eri tahoille: museoihin, säätiöihin, Karjalan Liittoon ja sisarseuroihin jne. Syynä on Ukrainan sodan aiheuttama tilanne ja vähäiset mahdollisuudet vierailta kotiseudulla Karjalassa. Ajanjakson 1990 – 2020 välinen aika kokemuksineen, valokuvineen ja kertomuksineen kannattaa tallentaa huolellisesti tulevien polvien käytettäväksi. Työmme Sortavalan seudun ja laajemmin Laatokan-Karjalan eteen jatkuu vapaaehtoisuuden pohjalla. Olet lämpimästi tervetullut Sortavalan Pitäjätseuraan!

Hanna Pirisen (2014) tekstin pohjalta tehty lyhyt historiikki, jota muokannut ja päivittänyt Taimo Tokkari.

KUTSUMME SINUT SEURAMME JÄSENEKSI! www.sortavalanpitajaseura.fi

”Yhdistyksen tarkoituksena on toimia kotiseudultaan siirtyneiden Sortavalan seudun asukkaiden ja heidän jälkeläistensä yhdyssiteenä.”

”Tavoitteena on tukea jäsenistön henkisiä ja taloudellisia pyrkimyksiään, suorittaa Sortavalan seudun historian tutkimusta, vaalia perinteitä, laajentaa jäsentensä ja heidän perillistensä tietopiiriä entisen kotiseutunsa tuntemisessa ja harjoittaa toimintaa, jolla edistetään jäsenten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta...”

Jäsenmaksamme on 30 €, sisältäen Karjalan Liiton jäsenyyden. Liittyminen tapahtuu maksamalla jäsenmaksu tilille FI68 5089 0540 0696 90. Ilmoitathan nimesi ja osoitteesi! Myös internetin kautta voi liittyä kirjoittamalla hakukoneeseen: Sortavalan Pitäjaseura. Seuran sivuilta löytyy Tule mukaan –osio ja sieltä liittymislomake.

PERINNEPIIRI KOKOONTUU KUUKAUSITTAIN

Tervetuloa mukaan ja tuo ystäväsikin tullessasi! Perinnepiirin tapaamisissa on ennakoon sovittu aihe ja teema keskustelun pohjaksi. Kausiohjelma päätetään aihetoivomusten ja ehdotusten mukaan. Toivomuksia otetaan vastaan ja Sinun juttusi kiinnostavat myös muita!

Paikka: Sepänkeskus (Harjun kupeessa Jyväskylässä), Kyllikinkatu 1, Molekyyli (1. krs).

SYKSY 2024

Ma 16. syyskuuta, klo 17.30 - 19.00

Ma 21. lokakuuta, klo 17.30 – 19.00

Ma 18. marraskuuta, klo 17.30 – 19.00

KEVÄT 2025

Ma 20. tammikuuta, klo 17.30 – 19.00

Ma 17. helmikuuta, klo 17.30 – 19.00

Ma 17. maaliskuuta, klo 17.30 – 19.00

Ma 28. huhtikuuta, klo 17.30 – 19.00

Kahvitarjoilu on oleellinen osa perinnepiirin tapaamisissa.

Keski-Suomen Martat ry:n toiminnanjohtaja Kati-Erika Timperi ohjeisti varautumisessa poikkeustilanteisiin kuten sähkö- tai vedenjakeluhäiriöihin ja ruokatarvikkeiden kotivaran toteuttamisessa. Kuvat sivuilla 12-13: Erkki Lamberg.

Perinnepiirin tapaamisissa on esitelty osallistujien sukujen mukana evakossa tulleita tavaroita ja valokuvia sekä kerrottu niihin liittyviä, usein värikkäitäkin tarinoita.

Virsi 342 (Mikael Nyberg, suom. Hilja Haahti)

1. Niin ihanaa on ylistää
sinua, Jumalamme,
ja hyvyyttäsi, voimaasi
nyt kiittää laulullamme.
Kuljithan aina kanssamme,
veit taistelussa voitolle
ja olit auttajamme.

2. Ain olet ollut luonamme
aarteena kalleimpana.
Elämän vesi virvoittaa,
elämän leipä, sana.
Armosi meille virtailee
ja totuutesi valaisee
kuin tähti loistavana.

Synnyinmaan laulu (Muk. Maija Konttinen,
sävel C. Hansen)

1. On maista kaikista sittenkin,
tää synnyinmaa kaikkein rakkahin.
Vie minne tiesi,
sen tuttu liesi on lämpöisin.

2. Voi kuin on kauniit järvet sen,
ja kosket kuohuissa pauhaten!
Sen pilven väikky ja lähteen läikky
ja taivas sen!

3. On virsi täällä heikko vain
ja köyhä kiitoksemme
kaikesta, minkä meille soit
jo täällä iloksemme.
Me emme kyllin johtoas
voi ylistää ja armoas,
kun siunaat askelemme.

4. Oi, ethän meitä, Herramme,
milloinkaan yksin heitä.
Lahjoita Hengen valkeus,
sen anna johtaa meitä.
Luo usko, toivo sydämeen
ja rakkautta Jeesukseen,
armoosi meidät peitä.

.

3. Ja vaarat korkeat, kuusikot,
ja koivumetsät ja kalliot.
Sen pohjanpalot, sen tähtein valot,
ja kuutamot!

4. Ma lemmin kieltä ja kansaa sen.
Ja heikot voimani uhraten,
teen työtä siellä mä intomiellä
ja riemuiten.

SORTAVALAN PITÄJÄSEURA RY:N HALLITUS

Puh.joht. *Pasi Kettunen*, p. 050-3013239

pasi.kettunen2@elisanet.fi

Varapj. *Timo Roiha*, p. 040-0642294

timo.roiha10@outlook.com

Sihteeri, talous- ja jäsenrekisteri hoito

Taimo Tokkari, p.050-65436

taimo.tokkari@pp.inet.fi

Irmeli Länsisalmi, 040-7733531

irmeli.lansisalmi@luukku.com

Hannu Pesu, p. 0400-200747

hannu.t.pesu@gmail.com

Erkki Pitkänen, p. 040-5963757

pitkanenerkki8@gmail.com

Eija Rantatalo

p. 040-5909838

Marja-Liisa Savander, p. 044-5717924

ml.savander@gmail.com

Kunniapj. *Martti I. Jaatinen*, p. 0400-542191

mij.mikkeli@gmail.com

KARJALAISTEN LAULU

Sävel ja sanat P.J. Hannikainen

Suloisessa Suomessamme oisko maata armaampaa,
kuin on kaunis Karjalamme, laulun laaja kotimaa!

.,: Lauluna sen kosket kuohuu, järven aallot loiskuaa,
säveleitä salot huokuu, ikihongat humajaa:.,:

Ei oo meillä rikkautta eikä maamme viljavaa,
vaan on laulun runsautta, kylvämättä kasvavaa;

.,: sit´ ei pane idän halla eikä Pohjan pakkaset,
se ei sorru sortamalla, sitä ei lyö rakehet:.,:

Konsa vaino Suomeamme kovin kourin koittelee,
silloin kurja Karjalamme Suomen surut soittelee.

.,:Ja kun onnen päivän koitto Suomellen taas sarastaa,
silloin riemun suuri voitto Karjalasta kajahtaa!.,:

KARJALAN KUNNAILLA

Suomalainen kansansävelmä, sanat Valter Juva

Jo Karjalan kunnilla lehtii puu, jo Karjalan
koivikot tuuhettuu. Käki kukkuu siellä ja kevät on,
vie sinne mun kaihoni pohjaton.

Mä tunnen vaaras´ ja vuoristovyös´
ja kaskies´ sauhut ja uinuvat yös´ ja synkkäin
metsies´ aarniopuut

ja siintävät salmes´ ja vuonojen suut.

Siell´ usein matkani määrätöin läpi metsien kulki
ja näreikköin. Minä seisoin vaaroilla paljain päin,
missä Karjalan kauniin eessäin näin.

Jo Karjalan kunnilla lehtii puu, jo Karjalan
koivikot tuuhettuu, käki kukkuu siellä ja kevät on,
vie sinne mun kaihoni pohjaton.